

Hebrew Writers Association in Israel

סיפורים של ביטשאטש

Author(s): ש"י עגנון

Source:

Moznaim /

מאזנים

Vol. No. / 1960), pp. 165-167 יא ג-ד) אב-אלול תש"ך אוגוסט-ספטמבר

Published by: Hebrew Writers Association in Israel

Stable URL: <http://www.jstor.org/stable/23846462>

Accessed: 25-03-2018 08:46 UTC

Your use of the JSTOR archive indicates your acceptance of the Terms & Conditions of Use, available at <http://www.jstor.org/page/info/about/policies/terms.jsp>

JSTOR is a not-for-profit service that helps scholars, researchers, and students discover, use, and build upon a wide range of content in a trusted digital archive. We use information technology and tools to increase productivity and facilitate new forms of scholarship. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

Hebrew Writers Association in Israel is collaborating with JSTOR to digitize, preserve and extend access to *Moznaim* / מאזנים.

JSTOR

<http://www.jstor.org>

ש"י עגנון

סיפורים של ביטשאטש

מכבלי העיגון

דבר זה ר' בעריש תלמידו של המגיד ר' יעקב מדובנא סיפר. ר' בעריש נתכוון להגיד שבחו של רבו, אני מתכוון לספר סיפור מסיפורי ביטשאטש. אמר ר' בעריש, כשהייתי בקהילה הקדושה ביטשאטש בשנת תיו קוף צדיק זיין הכרתי שם את הרב הגדול מורינו רבי אבוש נשמתו עדן. רבי אבוש מגדולי ביטשאטש היה גדול בתורה וגדול בעשירות וגדול במידת הכנסת אורחים. וכשהיה מורי ורבי המגיד מדובנא בא לביטשאטש היה נוהג להתאכסן אצלו. ואף אני נתאכסנתי אצלו. ידע רבי אבוש שמתלמידיו של אותו צדיק אני. אמר לי, אספר לך דבר מה שאירעני עם המגיד מדובנא.

כשהייתי צעיר סוחר גדול הייתי וטרוד בעסקים הייתי, עסקים בעיר ועסקים בחוץ. בתוקף הענינים לא מצאתי עת לכל חפץ. היתה אחת מקרובתי עגונה, שהלך בעלה למקום אחר ולא חזר לביתו. יצאו שנים הרבה ועקבותיו לא נודעו. ישבה אותה העלובה גלמודה ובכתה על ימיה.

היתה מחזרת אצל כל גדולי הדור שיתירוה מכבלי העיגון. וכבר היתה אצל הגאון החסיד רבי מרדכי זאב בלמברג זכר צדיק לברכה ואצל הגאון רבי מאיר בבראד זכר צדיק לברכה ואצל שאר גדולי הרבנים שבמדינתנו. מהם שהיו אוסרים מהם שהיו מתירים. ובאותו הדור רב בביטשאטש הגאון בעל נטע שעשועים ואף בית דינו מגדולי הדור היו. הייתי אני ואותה העלובה דופקים יום יום על דלתות הרב ודבר לא זו ממקומו. טרוד במסחרי הייתי ועותתי לא היו בידי. ואותה העלובה שאני הייתי דודה היתה בוכה ומבכה את לבי למצוא לה עצה להתירה מכבלי העיגון.

יום אחד אמרתי לה, אם ירצה השם מיד אחר השבת אקח לי מועד לדבר עם הרב ועם בית דינו לגמור את הדין. פניתי עצמי מכל עסקי עד לאחר השבת. אחר השבת ראיתי עגלה אחת זוחלת ובאה לתוך חצרי. יצאתי לראות מי זה בא. ראיתי שהוא המגיד מדובנא. הבאתיו לתוך ביתי בשמחה ובטוב לב. מיד נתמלא כל הבית מכל חשובי הקהלה יקירי ביטשאטש.

שמעה אותה העלובה שחכם זה בא לעיר ומתאכסן אצל דודה והכל שמחים בו. אמרה, עכשיו שכח רבי אבוש מה שהבטיח, שכבר נטרד בטרדה אחרת. הלכה ובאה לראות את פני הצדיק ועמדה מרחוק ועיניה יורדות מים. ראיתיה

ואמרתי לה, אחת דיברתי ולא אשנה, מה שהבטחתי אקיים. מחר תדעי את גמר הענין. שמעה וחזרה לביתה.

בסעודת הלילה אמרתי לו לאותו צדיק, בקשה אחת יש לי לבקש ממעלתו, אבל הבטיחו לו תחילה כי לא תשיבו את פני ריקם. אמר הצדיק בלבו, מה יבקש ממני רבי אבוש, הן לא לפרוח באויר או לקפוץ על המגדל יבקש ממני. אמר לי, מה שבידי לעשות אעשה. אמרתי לו, אותה האשה שבאה לביתי קודם תפילת מנחה קרובתי היא והיא עגונה, והנה הבטחתי לה כי מחר נשב לגמור ענינה. עכשיו שזיכני השם ומעלתו בא לביתי, זה החסד אשר יעשה עמדי, לשבת אתנו יחד בבית דין צדק שבעיר. ואף על פי שכל ימיו משך ידיו מלהורות שום הוראה לא השיב את פני והבטיח לי. אבל אמר, הלא עדיין אין לי שום ידיעה בענין זה. אמרתי לו, הנה כל הניירות של כל תשובות הגאונים מונחים אצלי.

אחר ברכת המזון הנחתי לפניו כל אותם הניירות. ישב וקרא בהם בעיון נמרץ עד שקרא הגבר לחצות לילה. כיון שקרא הגבר עמד והלך לבית המדרש לתיקון חצות. סמוך לאור היום הלכתי לבית המדרש וקראתי לו לשתות מעט חמין. שתה וחזר לבית המדרש להתפלל תפילת שחרית. לאחר תפילת שחרית נתכנסו בית דינו של הרב אצל הרב ואף אני ורבי יעקב זכרו לברכה הלכנו לשם. כיון שישבו נטל כל אחד קונטרס אחד מתוך תכריך התשובות שנכתבו באותו הענין וקראו והתחילו נושאים ונותנים בדבר. ואני הייתי כמחריש, שכבר נשאתי ונתתי עם כל אחד ואחד בפני עצמו ואין מגיד לי דבר שיש בו כדי להניח את דעתי, והיו עיני ולבי נשואות רק לחכם זה, אם הוא לא יושעני אבדה כל תקוה.

ישבתי וציפיתי בפניו ובתנועותיו. ראיתי שהוא עוצם עיניו וממשמש בזקנו ואומר וחזור ואומר פעם בפעם, רבותי שמעו נא, נחקור נא למשל וכו' ועל כל דבר ודבר אמר משל נאה. האירו עיניהם והבהיקו פניהם. לא זוו משם עד שהתירו את העגונה וחתמו על ההיתר.

כל אלה דברי ר' אבוש, ממה שסיפר לר' בעריש תלמידו של המגיד מדובנא. ר' אבוש סיפר כדי לעשות נחת רוח לר' בעריש, ור' בעריש סיפר כדי להגיד שבחו של רבו, ואני סיפרתי כדי לספר סיפור של ביטשאטש.

ברכת הקול

סיפר לי ר' מאיר חרטינר שיחיה, אותה השנה שנעשיתי בר מצוה דרתי עם אבותי בכפר קולדזיובקה שאצל סקאלאט, ולסעודת בר מצוה שעשו לי אבותי באו אנשים מסקא-לאט, ובתוכם ר' הירשל השוחט ור' יוסף בנו ואשר בן בנו.

אשר זה היה צעיר ממני בשנה או בשתי שנים וקולו קול סופרנו. מימי לא שמעתי קול ילד בעל סופרנו שכזה. במתק קולו ליבב לב כל שומעיו. אף ר' הירשל אבי אביו קולו היה נאה אבל לא כשל אשר בן בנו.

מהיכן זכה אשר לקול שכזה? מברכתו של הצדיק ר' אברהם דוד מביטשאטש זכה. כיצד, כשהיה אשר תינוק לקחו ר' הירשל עמו אצל הרב מביטשאטש לשבת פרשת יתרו. ערב שבת הלכו לקבל שבת בבית מדרשו של הרב מביטשאטש. לקבלת שבת ירד הצדיק לפני התיבה. כשהגיע לפסוק ארבעים שנה אקוט בדור לא אמר את כל הפסוק בקול אלא סיים בשתי תיבותיו האחרונות בלבד, היינו אל מנוחתי. מה טעם?

אמר ר' הירשל, דבר זה הסביר לי אבי עליו השלום, לפי שקשה לפני הצדיק להזכיר את הקללה של ארבעים שנה שנתחייבו ישראל להתעכב במדבר. אף הוא היה מתרעם על החזונים שמאריכים בפסוק אל תקשו לבבכם כמריבה כיום מסה במדבר, שהיה אומר, וכי דברי פורענות לנגן ניתנו?

ואמר ר' הירשל, פיוט לכה דודי שר הצדיק בניגון שהוא עצמו חיבר, שכך היה מנהגו של אותו צדיק, כשהיה עובר לפני התיבה היה מחבר ניגונים נפלאים לרוב התפילות. ואמר ר' הירשל, אני שמעתי את הניגון הזה בפעם הראשונה וכשהגעתי לחרון התעוררי התעוררי ידעתי יפה יפה, הגבהתי את קולי והלויתי בו את הצדיק עד לסוף הפיוט.

אחר התפילה שאל הצדיק את אבי, אם אני הוא שהלויתי בלכה דודי. ענה אבי ואמר לו, הן, אמר הצדיק, יש מעלות ויש מעלות, יש מעלה אם חסרים אותה חסרון הוא, כגון תלמוד תורה ויראת שמים. אבל נגינה מעלה גדולה היא, אבל מי שמחוסר מעלת הנגינה אין זה חסרון, אם כן מתנת אלקים היא, מתנה מן השמים. ובכן אני נותן לך ברכה, שלא תמוש הנגינה מפוך ומפי זרע וזרעך ומעתה ועד עולם. נתקיימה בנו ברכתו של אותו צדיק כמו שראיתם בבן בני.

ואמר ר' הירשל משמו של אותו צדיק שאמר בזה הלשון, מעיד אני עלי שמים וארץ, באותו הניגון ששרתי לכה דודי היה יעקב אבינו עליו השלום שר כשהיה רועה את הצאן בשדה, ובאותו הניגון נצא לקראת משיח צדקנו שיבוא במהרה בימינו אמן.

הממון פוסל את המחשבה

פעם אחת הוצרכו אנשי יאס להתייעץ בענין גדול שנצרך לזה צדיק גדול. הוסכם בלב כולם לשגר אצל הגאון הצדיק ר' אברהם דוד מביטשאטש שיבוא אצלם, שאותו צדיק מפורסם היה לאיש אלקים קדוש.

בחרו להם אנשי יאס באנשים נכבדים וחשובים שנקראים לכל דבר חשיבות שבעדה ובתוכם אדם צעיר מן החסידים. ונתנו להם ייפוי כוח לבקש מן הצדיק מביטשאטש שיסע עמהם ליאס.

באו השלוחים לביטשאטש ובאו אצל הצדיק, שמע הצדיק ונתרצה להם לנסוע עמהם ליאס. קרא למשמשיו ואמר להם, הכינו לי את הדרך ושימו באמתחת הדרך כל שנצרך לי לדרך.

שמעו השלוחים ושמחו, וביחוד שמח אותו החסיד ואמר, מובטח אני שלא תהא נסיעתו של רבינו לחנם, ובוודאי ממון הרבה יתנו לו בעירנו. אותה שעה ישב הצדיק בחדרו ושמע את דברי החסיד. פתח את הדלת ואמר למשרתיו, הפסיקו הכנת הנסיעה, לא אסע.

שמעו שלוחי יאס ונבהלו, התחילו מפצירים בו ואומרים, למה חזר בו רבינו מדבריו הראשונים, שהבטיח לנו לנסוע עמנו. ענה הצדיק ואמר להם, באמת מוכן הייתי לנסוע עמכם, אבל כשמעתי מה שאמר אותו חסיד שהנאה של כסף מוכנת לי מן הנסיעה נכנסו הדברים בלבי כארס ועשו רושם של מחשבה פסולה בנסיעתי שהיא לשם ממון. ואתם אל תפצירו בי, כי לא אסע.

לא נסע אותו צדיק, אבל נתן להם עצה לפנות לצדיק אחר שידוע את סוד הממון.